

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

СУЧАСНА ПСИХОЛОГІЯ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

*Присвячено Всесвітньому дню психічного здоров'я
(World Mental Health Day)*

10 жовтня 2025 року

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
ФАКУЛЬТЕТ ПСИХОЛОГІЇ, ПОЛІТОЛОГІЇ ТА СОЦІОЛОГІЇ
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ

Збірник матеріалів
Всеукраїнської науково-практичної конференції
**СУЧАСНА ПСИХОЛОГІЯ:
ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

Присвячено Всесвітньому дню психічного здоров'я
(World Mental Health Day)

10 жовтня 2025 року

Видавництво
«Юридика»
2025

Редакційна колегія:

Головний редактор: **Аракелян Мінас Рамзесович**, доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України, проректор з наукової роботи Національного університету «Одеська юридична академія»

Члени редакційної колегії:

ЦІЛЬМАК Олена Миколаївна, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

АФОНІН Дмитро Сергійович, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

БУДЯЧЕНКО Ольга Миколаївна, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

ГУРІН Руслан Сергійович, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

ДЖЕЖИК Ольга Володимирівна, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

САМАРА Ольга Євгенівна, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

ТАТЬЯНЧИКОВ Андрій Олександрович, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

ШМАЛЕНКО Юлія Іванівна, кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»

Зважаючи на свободу наукової творчості, відповідальність за достовірність матеріалів та фактів, унікальність тексту тез та дотримання вимог академічної доброчесності, несуть автори

Сучасна психологія: виклики та перспективи : збірник матеріалів С91 Всеукраїнської науково-практичної конференції / за заг. ред. М. Р. Аракеляна. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2025. – 262 с.

ISBN 978-617-8574-65-9

DOI: <https://doi.org/10.32837/11300.30918>

Збірник матеріалів підготовлено за доповідями учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої Всесвітньому дню психічного здоров'я (м. Одеса, 10 жовтня 2025 р.).

УДК 159.9'6(062.552)

© Автори, 2025

© Національний університет

ISBN 978-617-8574-65-9

«Одеська юридична академія», кафедра психології, 2025

- «Острозька академія». Серія: Психологія : науковий журнал. Острог : Вид-во НаУОА, 2024. № 17. С. 14–20.
2. Пасічник І. Д., Демидюк В. М. Особливості подолання професійного вигорання у середовищі військовослужбовців. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: Психологія : науковий журнал.* Острог : Вид-во НаУОА, 2023. Вип. 16. С. 4–12.
 3. Edelwich J., Brodsky A. Burn-out : Stages of dillusionment in the helping professions. NY : Human Sciences Press, 1980. P. 46–49.

Ключові слова: професійне вигорання, співробітник служби надзвичайних ситуацій.

Keywords: professional burnout, emergency service employee.

Гурін Руслан Сергійович

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри психології

Національний університет «Одеська юридична академія»

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8552-0878>

Геращенко Олександр Сергійович

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри психології,

Національний університет «Одеська юридична академія»

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8552-0878>

DOI: <https://doi.org/10.32837/11300.30986>

РОЛЬ ЕМПАТІЇ В ПЕДАГОГІЧНІЙ ВЗАЄМОДІЇ «ВИКЛАДАЧ – ЗДОБУВАЧ ВИЩОЇ ОСВІТИ»

Актуальність дослідження зумовлена потребою у переході від авторитарної до партнерської моделі педагогічної взаємодії, де важливу роль відіграють емоційний інтелект та міжособистісна чутливість викладача. З іншого боку, в сучасному освітньому середовищі, яке зазнає постійних трансформацій, особливої значущості набуває якість міжособистісної взаємодії між викладачем і здобувачем вищої освіти. В умовах академічної свободи, індивідуалізації навчання та психологічного навантаження на майбутніх фахівців важливим

чинником ефективної педагогічної діяльності виступає **емпатія** – здатність розуміти й співпереживати емоційним станам іншої людини [2]. Водночас емпатійна взаємодія сприяє створенню сприятливого психологічного клімату в освітньому процесі вищої школи, зменшенню тривожності здобувачів вищої освіти, підвищенню їхньої мотивації до навчання, а також формуванню довіри й поваги у стосунках з викладачем. Водночас, брак емпатії може призводити до конфліктів, втрати інтересу до навчання, емоційного вигорання як здобувачів вищої освіти, так і викладачів.

Вивченню механізмів і процесів розвитку емпатії присвятили свої дослідження такі вчені, як: А. Алексюк, Л. Журавльова, О. Орищенко, О. Пехота, К. Роджерс, О. Саннікова, Н. Сердюк, М. Фіцулата ін. Основні положення емпатійних переживань відображено в роботах К. Бетсона, Дж. Кока, К. Мак-Девіса та ін. У психоаналізі і неопсихоаналітичних концепціях емпатію вивчали Т. Рейк, З. Фройд, Е. Фромм, К. Юнг та ін. Проте питання ролі емпатії в педагогічній взаємодії «викладач – здобувач вищої освіти» залишається відкритим.

Відомо, що «емпатія», від грецької, означає «всередині», «відчуття» або «страждання». Емпатія в зарубіжній психології пов'язана з модальністю, інтенсивністю, вибірковістю й експресивністю [3]. Л. Журавльова під час дослідження феномену «емпатія» зауважує на поглядах К. Роджерса, який розглядає емпатію за допомогою двох конструкцій. Перша – це постановка себе на місце чужої людини або прийняття її ролі. Друга – переживання емоційних реакцій на ситуацію іншої людини або емоційне співпереживання та емпатичне незадоволення. Також авторка зауважує на формах (співпереживання та співчуття, активна й пасивна, рефлексорна й особистісна, конгруентна), видах (емотивна, пізнавальна, поведінкова) і рівнях (синергія, синестезія, інтелектуальна симпатія) емпатії [1].

В аспекті дослідження слухним є погляди вчених С. Ходжес та М. Маєрс, які розподіляють емпатію на емоційну (переживання однакової емоції з іншою людиною, особистий дистрес – власні переживання у відповідь на сприйняття стану того з ким контактує, співчуття до сторонньої особи) та когнітивну (наскільки людина може розуміти та сприймати емоції іншої особи) складові. Також автори відзначають напрямок, який включає активну взаємодію та допомогу іншим людям [3].

Говорячи про взаємодію, виникає необхідність визначення емпатії в педагогічному процесі під час професійного становлення

майбутніх фахівців. У сучасній системі вищої освіти взаємодія між викладачем і здобувачем освіти виходить за межі формального процесу передачі знань. Вона передбачає встановлення партнерських стосунків, основою яких є взаєморозуміння, довіра та повага. Емпатія дозволяє викладачу краще відчувати потреби здобувачів вищої освіти, їхні труднощі, переживання та мотивації. Це створює більш безпечне психологічне середовище, в якому здобувачі вищої освіти не бояться висловлювати власні думки, ставити запитання або визнавати помилки. Така атмосфера сприяє не лише академічному успіху, а й формуванню емоційного інтелекту, критичного мислення та саморефлексії. З іншого боку, емпатія здобувачів вищої освіти до викладача також має значення. Усвідомлення зусиль викладача, повага до його праці та готовність до співпраці – важливі чинники, які впливають на якість навчального процесу.

Отже, спираючись на досвід викладання навчальних курсів психолого-педагогічного напрямку, було проведено опитування, в якому прийняли участь здобувачі вищої освіти 1–4 курсів (бакалаврського та магістерського рівнів) спеціальності 053 «Психологія» в другому семестрі 2024–2025 навчального року факультету психології, політології та соціології Національного університету «Одеська юридична академія». Під час опитування було встановлено, що не всі майбутні психологи однаково усвідомлюють роль емпатії в педагогічній взаємодії «викладач – здобувач вищої освіти».

Так, 98 % осіб від загальної кількості респондентів наголосило на професійній необхідності розвитку емпатії майбутніх фахівців. Вони вважають, що емпатія допомагає психологу краще розуміти переживання клієнта, не ототожнюючись із ними, що є важливим для точного діагностування та ефективної допомоги. 89 % осіб від загальної кількості респондентів наголосили на етичному аспекті. На їхню думку, психолог, у якого розвинена емпатія, рідше проявляє упередженість, осуд чи нав'язування власних переконань. 94 % осіб від загальної кількості респондентів наголосило на суспільних змінах та нових викликах, що пов'язані з Covid-19 та військовим станом в країні. Вони акцентують увагу на тому, що в сучасному суспільстві зростає рівень стресу, конфліктності, самотності – психологи стають важливими фігурами підтримки. Емпатія дозволяє адекватно реагувати на різноманіття клієнтів, зокрема із вразливими чи маргіналізованими групами. На запобіганні професійному вигоранню зауважило 88 % осіб від загальної кількості

респондентів. Вони вважають, що це важливо для збереження психічного здоров'я самого психолога. З іншого боку, розвиток емпатичного розуміння, а не емоційного злиття з клієнтом, допомагає психологу зберігати професійну дистанцію та емоційну стабільність. На ролі емпатії в педагогічному процесі зауважили лише 64 % осіб від загальної кількості респондентів. Такі результати пояснюються тим, що не всі здобувачі першого та другого курсів розуміють та усвідомлюють, що в процесі навчання емпатія допомагає їм краще розуміти себе й однокурсників, впливає на розвиток рефлексивного мислення, що необхідне для роботи над помилками та професійним зростанням.

Відтак, теоретичний аналіз наукового фонду та результати опитування свідчать про те, що емпатія відіграє велику роль у професійному становленні майбутніх психологів. При цьому емпатія забезпечує ефективну взаємодію з клієнтами, створення безпечного та довірчого середовища, а також сприяє глибшому розумінню емоційного стану та потреб людини. З іншого боку, емпатія є базовою якістю, без якої неможливе формування гуманістичного, ефективного та етичного психологічного супроводу. Перспективами подальших розвідок вважаємо визначення психолого-педагогічних умов та розробку методичного інструментарію розвитку емпатії майбутніх психологів.

Список використаних джерел

1. Журавльова Л. П. Психологія емпатії : монографія. Житомир : Вид. ЖДУ ім. І. Франка. Київ, 2007. 328 с.
2. Матласевич О. В., Колодяжна І. О. Роль самотурботи в розвитку емпатії майбутніх психологів. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія: Психологія : науковий журнал. Острог : Вид-во НаУОА, червень 2022. № 15. С. 45–51.
3. Handzilevska H., Kalamazh V., Ratinska O., Khmiliar O. The Role of Sanogenic and Critical Thinking in Preventing the Emotional Burnout of Young Primary School Teachers. *Youth Voice Journal: Young People In Education*. 2021. Vol. 3. P. 15–23.

Ключові слова: емпатія, педагогічна взаємодія, здобувач вищої освіти, майбутній психолог.

Keywords: empathy, pedagogical interaction, higher education applicants, future psychologist.

Буряк Олена Юріївна ВПЛИВ СОЦІАЛЬНИХ ПОРІВНЯНЬ У ЦИФРОВОМУ ПРОСТОРИ НА ПСИХОЛОГІЧНЕ БЛАГОПОЛУЧЧЯ МОЛОДІ.	39
Вальтер Марія Олександрівна РОЛЬ ОРГАНІЗАЦІЙНО-СЛУЖБОВИХ ЧИННИКІВ У ФОРМУВАННІ ПСИХОЕМОЦІЙНОЇ ВРАЗЛИВОСТІ.	43
Вітюк Марія Сергіївна Лісовенко Анна Федорівна САМООЦІНКА ТА МЕНТАЛЬНЕ ЗДОРОВ'Я.	47
Гончар Юлія Ігорівна ЕМОЦІЙНЕ ВИГОРАННЯ, ЯК ПСИХОЛОГІЧНИЙ ФЕНОМЕН.	51
Горбачова Ангеліна Андріївна Рєпнова Тетяна Петрівна ЕКЗИСТЕНЦІЙНА ПРОБЛЕМАТИКА ПАЦІЄНТІВ З ДЕПРЕСІЄЮ.	54
Гурін Руслан Сергійович Антіпова Катерина Ігорівна ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ КОМАНДНОЇ РОБОТИ.	57
Гурін Руслан Сергійович Вайнберг Валерія Артурівна ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОГО ВИГОРАННЯ У СПІВРОБІТНИКІВ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ.	61
Гурін Руслан Сергійович Геращенко Олександр Сергійович РОЛЬ ЕМПАТІЇ В ПЕДАГОГІЧНІЙ ВЗАЄМОДІЇ «ВИКЛАДАЧ – ЗДОБУВАЧ ВИЩОЇ ОСВІТИ».	64
Далакова МаріяГеоргіївна ЕКЗИСТЕНЦІЙНІ СМИСЛИ ЯК ДЕТЕРМІНАНТА ГРОШОВОГО МИСЛЕННЯ ТА ФІНАНСОВИХ СТРАТЕГІЙ ОСОБИСТОСТІ.	68
Демірташ Айлін Дженгізівна Рєпнова Тетяна Петрівна ПСИХОЛОГІЧНІ МЕХАНІЗМИ ПІДВИЩЕННЯ САМООЦІНКИ У ТРИВОЖНИХ ПІДЛІТКІВ.	73
Дубенко Юнія Олександрівна ВІД ВРАЗЛИВОСТІ ДО ВЗАЄМОРОЗУМІННЯ: ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРИЙНЯТТЯ ВІДМОВИ.	76
Дубрянська Ніколь Олександрівна Джежик Ольга Володимирівна ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ РИЗИКУ ФОРМУВАННЯ АЛКОГОЛЬНОЇ ЗАЛЕЖНОСТІ У МОЛОДІ.	80